Puhtaanapidon perusteet

PUHTAAMPI YMPÄRISTÖ
PAREMPI ARKI

Ammattilaisena kohti kestävämpää tulevaisuutta

PUHTAAT TILAT
HYVINVOIVAT
IHMISET

VASTUULLISTA
TOIMINTAA

TURVALLISUUS
TYÖSSÄ

ASIAKAS-
LÄHTÖISYYS

2026

AMMATTITAITOA

KESTÄVÄÄ
TULEVAISUUTTA

PUHTAAMPAA
ARKEA

Sisällys

1. Johdanto

2. Puhtaanapidon perusteet
- Puhdistuksen tavoitteet
- Puhdistustapahtuman osatekijät
- Lika
- Eritetahran poisto

3. Siivousmenetelmät ja -välineet
- Siivousmenetelmät
- Siivousvälineet

4. Puhdistusaineet
- Käyttö ja annostelu
- Turvallisuus
- pH asteikko
- Varoitusmerkit ja Piktogrammit

5. Työturvallisuus ja ergonomia
- Turvalliset työtavat
- Ergonomiset työasennot

6. Ympäristövastuullinen puhtaanapito

7. Puhtausalan ammattilainen

1. Johdanto

Puhtaus on hyvinvoinnin, turvallisuuden ja viihtyisyyden perusta. Laadukas puhtaanapito mahdollistaa terveelliset ja toimivat ympäristöt niin työssä, opiskelussa kuin vapaa-ajallakin.

JOTPA- Taitavat ja osaavat avustajat hankkeen tavoitteena on lisätä ymmärrystä puhtauden merkityksestä sekä vahvistaa puhtausalan osaamista. Hankkeen aikana on järjestetty koulutuksia ja webinaareja, joissa on käsitelty puhtaanapidon perusteita ja alan ajankohtaisia teemoja.

Tämä vihko on laadittu hankkeessa puhtaanapidon perusteiden tueksi. Se kokoaa yhteen keskeiset asiat puhtaudesta, sen tuottamisesta ja ylläpidosta sekä tarjoaa käytännönläheisen kertauksen alan teoriaan ja työmenetelmiin.

Puhtausterveisin
Hanna Ojamo ja Pia Laurila

2. Puhtaanapidon perusteet

Siivouksen tavoitteena on:

- Poistaa likaa ja pitää tilat siisteinä ja järjestyksessä.
- Suojata pintoja ja ehkäistä niiden kulumista.
- Vähentää mikrobien kasvua ja leviämistä sekä ehkäistä tartuntoja.
- Lisätä viihtyisyyttä, turvallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia.
- Pidentää rakennusten ja pintamateriaalien käyttöikää ja pitää ne hyvässä kunnossa.

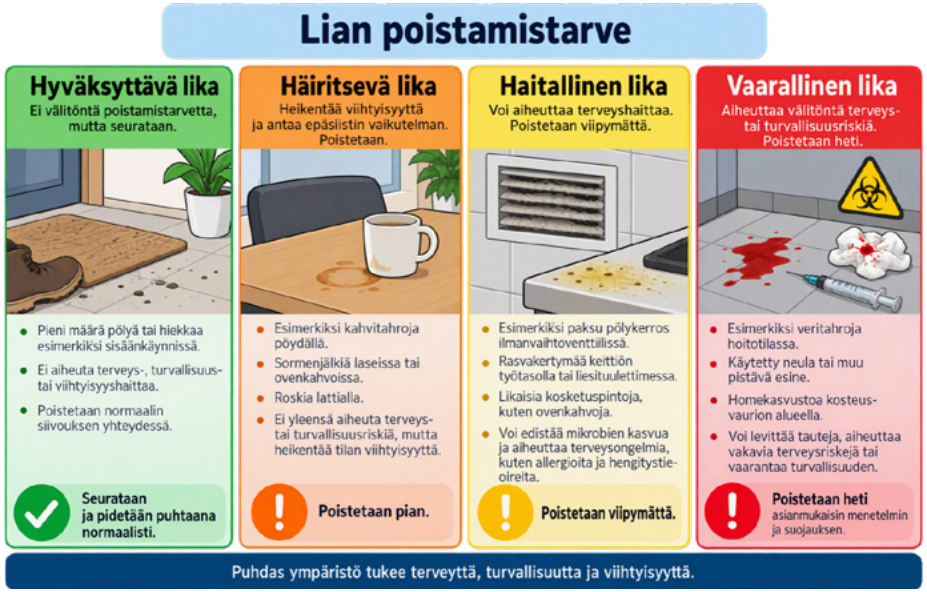
Puhdistustapahtuman osatekijät

Puhdistustapahtumaan vaikuttavat aika, mekaniikka, lämpö ja kemia. Puhdistuksessa voidaan hyödyntää myös biologisia menetelmiä, sillä hyödylliset mikrobit hajottavat likaa ja orgaanista ainesta. Puhdistuksen onnistuminen perustuu näiden tekijöiden yhteisvaikutukseen.

Lika ja likatyypit

Siivoustyö perustuu lian tunnistamiseen ja sen poistamiseen. Lian koostumus vaikuttaa siihen millaisia aineita, välineitä ja menetelmiä sen poistamiseen tarvitaan. Lika voi olla näkyvää tai näkymätöntä. Likaa voidaan luokitella myös sen poistamistarpeen ja tyypin mukaan.

Likatyypit

Irtolika

”kuiva tai märkä lika, joka ei ole kiinnittynyt tai tunkeutunut pintaan”

Kiinnittynyt lika

”kuivunut tai nihkeä, pintaan laajalle alalle tarttunut lika, joka on poistettavissa ylläpitosiivousmenetelmin”

Pinttynyt lika

”pitkän ajan kuluessa muodostunut likakerrostuma, jonka poistamiseen tarvitaan perussiivousmenetelmiä”

Tahra

”pienellä alalla oleva kiinnittynyt tai pinttynyt lika”

Eritetahra

”ihmisestä tai eläimestä peräisin oleva nestemäinen tai kuivunut erite”

Mikrobilika

”mikrobilika on likaa, joka sisältää terveydelle haitallisia tai tauteja aiheuttavia mikro-organismeja, kuten bakteereja, viruksia, homeita tai hiivoja”

Biofilmi

”mikrobien ympärilleen erittämä suojakerros, joka vaikeuttaa mikrobien poistamista pinnoilta”

Eritetahran poisto

Eritetahra on ihmisestä tai eläimestä peräisin oleva nestemäinen tai kuivunut erite

Eritetahra on vaarallista likaa, joka on poistettava välittömästi, koska se voi sisältää terveydelle haitallisia mikrobeja.

Työtehtävänä eritetahran poistaminen voi tulla eteen yllättäen, joten on tärkeää osata toimia oikein ja turvallisesti.

Oikeat työmenetelmät, suojainten käyttö ja hyvä käsihygienia ehkäisevät tartuntojen leviämistä sekä varmistavat turvallisen työskentelyn.

3. Siivousmenetelmät

Siivousmenetelmällä tarkoitetaan puhdistus-, suoja- us- ja hoitomenetelmiä. Puhdistusmenetelmät ovat menetelmiä, joilla poistetaan likaa pinnoilta.

Puhdistusmenetelmät jaotellaan käytettävän veden määrän mukaan viiteen ryhmään: kuiva-, nihkeä-, kostea- ja märkämenetelmiin sekä pesuun.

Oikean menetelmän valinta riippuu pinnasta, lian määrästä ja siivouksen tavoitteesta.

Siivousvälineet

Siivousvälineitä on erilaisia eri käyttötarkoituksiin. Hyvä siivousväline auttaa poistamaan lian tehokkaasti ja tekee työstä helpompaa.

Siivousvälineen tulee olla tarkoituksenmukainen, monikäyttöinen, ergonominen ja helposti puhdistettava.

Tärkeintä on pitää siivousvälineet puhtaina ja hygieenisinä. Likaisella välineellä ei saada aikaan puhdasta lopputulosta. Puhdas väline ehkäisee lian ja mikrobien siirtymistä paikasta toiseen sekä edistää turvallista ja laadukasta siivoustyötä.

4. Puhdistusaineet ja pH

Siivouksessa käytettävät aineet ovat puhdistus- hoito- ja suoja-aineita. Puhdistusaineita käytetään lian poistamiseen pinnoilta. Puhdistusaineita on erilaisia, ja ne voidaan luokitella mm. käyttötarkoituksen, käyttökohteen ja pH-arvon mukaan. Ammattisiivouksessa puhdistusaineet luokitellaan usein pH-arvon perusteella.

Puhdistusaineen pH-arvo:

- Kertoo, onko puhdistusaine hapan, neutraali vai emäksinen
- Auttaa käyttäjää valitsemaan oikean aineen eri pintamateriaaleille sekä likatyypeille
- pH:n tuntemus edistää aineiden turvallista käyttöä

Neutraalit ja heikosti emäksiset yleispuhdistusaineet ovat turvallisia käyttäjälle ja useimmille pintamateriaaleille.

Happamat aineet poistavat mineraalisaostumia ja emäksiset aineet tehoavat rasvalikaan. Vahvasti happamien ja vahvasti emäksisten puhdistusaineiden käytössä on kiinnitettävä erityistä huomiota työturvallisuuteen sekä pintamateriaalien kestävyyteen. Vahvasti happamia puhdistusaineita käytettäessä on muistettava lisäksi pintojen neutralointi.

Varoitusmerkit ja piktogrammit

Ammattilaisille tarkoitetuissa puhdistusaineissa on varoitus-merkkejä sekä lakisääteisten pakkausmerkintöjen lisäksi aineen käyttökohdetta ja käyttötapaa kuvaavia piktogrammeja.

Puhdistusaineiden varoitusmerkit herättävät huomion ja kertovat millaisia vaaroja aineeseen ja sen käyttöön voi liittyä. Merkit auttavat työntekijää käyttämään ainetta turvallisesti.

Tukesin sivut Kemikaalivirasto:

Varoitusmerkit | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Piktogrammit helpottavat puhdistusaineiden käyttöä. Ne antavat tärkeää tietoa ja lisäävät käyttäjän ja asiakkaan turvallisuutta. Piktogrammi kertoo visuaalisesti tuotteen käyttökohteen.

Eurooppalaisten piktogrammien käyttö pakkausmerkinnöissä on vapaaehtoista eivätkä ne korvaa tuotteen varoitusmerkintöjä.

Kosmetiikka ja hygieniateollisuus:

Ammattipesuaineiden piktogrammit - Kosmetiikka- ja hygieniateollisuus

5. Työturvallisuus ja ergonomia

Työturvallisuus tarkoittaa turvallisen ja terveellisen työympäristön sekä työskentelyn varmistamista. Siinä huomioidaan oikeat työmenetelmät ja suojaimet, ergonomia, kemikaalien turvallinen käyttö sekä tapaturmariskit. Työympäristön hyvä järjestys ja siisteys ovat myös tärkeä osa työturvallisuutta.

Ergonomia puhtaanapitotyössä

Hyvä ergonomia auttaa jaksamaan työssä ja ehkäisee rasitusvammoja.

- Pidä selkä suorana ja hartiat rentoina.
- Käytä työvälinettä lähellä vartaloa ja säädä se itsellesi sopivan pituiseksi.
- Pidä kyynärpäät lähellä vartaloa ja ranteet suorina.
- Vältä kumartumista, kurkottamista, kiertoliikkeitä ja turhaa voimankäyttöä.
- Liiku koko vartalolla ja käytä molempia käsiä.
- Vaihtele työasentoja ja työskentelytapoja säännöllisesti.
- Suosi kuivia, nihkeitä ja kosteita siivousmenetelmiä, sillä runsas vedenkäyttö tekee työstä raskaampaa.
- Hyödynnä apuvälineitä hyvän ergonomian tukena.
- Pienet tauot ja liike auttavat kehoa palautumaan ja tukevat työssä jaksamista.

Työhyvinvointi

Työhyvinvointi tarkoittaa hyvinvointia työssä. Siihen vaikuttavat turvallinen työympäristö, hyvä työilmapiiri, sopiva työmäärä sekä riittävä lepo ja palautuminen.

Muista huolehtia omasta jaksamisestasi:

- pidä taukoja
- huolehdi ergonomiasta
- liiku riittävästi
- syö terveellisesti
- tee yhteistyötä muiden kanssa

Työssä jaksaminen

On tärkeää kuunnella oman kehon viestejä ja tunnistaa väsymyksen, kivun tai liiallisen kuormituksen merkit.
Mieli ry yhdistyksen luomat työssä jaksamisen liikennevalot muistuttavat meitä seuraamaan omaa hyvinvointia ja reagoimaan kehon varoitusmerkkeihin.

[Työssä jaksamisen liikennevalot - MIELI ry]

6. Ympäristövastuullinen puhtaanapito

Ympäristövastuullinen toiminta on tärkeä osa puhtaanapitoa. Työssä tulee lajitella jätteet oikein sekä käyttää vettä, puhdistusaineita ja energiaa säästeliäästi.

Ympäristövastuuseen kuuluu myös ympäristömerkittyjen tuotteiden suosiminen. Joutsenmerkki ja EU-ympäristömerkki kertovat, että tuotteen ympäristövaikutukset on huomioitu sen koko elinkaaren aikana. Ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttö auttaa vähentämään ympäristön kuormitusta ja edistää kestävää kehitystä.

Ympäristövastuullinen toiminta siivoustyössä

- **Annostele puhdistusaineet oikein**
  Vältä turhaa kemikaalien käyttöä
- **Käytä vettä säästeliäästi**
  Esivalmistele siivoustekstiilit ja valitse oikea menetelmä
- **Säästä energiaa**
  Käytä koneita tehokkaasti ja vastuullisesti
- **Huolla työvälineet säännöllisesti**
  Hyväkuntoiset välineet kestävät pidempään ja toimivat paremmin
- **Vältä turhaa kulutusta**
  Käytä tuotteita ja materiaaleja vain tarpeen mukaan
- **Lajittele jätteet oikein**
  Noudata työpaikan ja kunnan lajitteluohjeita
- **Suosi**
  Ympäristömerkittyjä tuotteita

7. Puhtausalan ammattilainen

Tuntee kohteensa toiminnan.
Hallitsee siivouksen ja hygienian perusteet.
Tuntee lian ja sen laadun ja infektioiden leviämistavat.
Tuntee siivousaineet ja niiden oikean käyttötavan.
Tuntee pintamateriaalit ja niiden ominaisuudet.
Osaa valita käyttöön sopivat **työvälineet.**
Hallitsee aseptisen työskentelytavan.
Osaa toimia tarkoituksenmukaisesti omia voimavaroja, työaikaa ja kustannuksia säästäen.

Lähteet:

Cleaning Ergonomics - to prevent occupational diseases and accidents in cleaning. Siivoustyön ergonomia ja turvallisuus.Viitattu 16.10.2026. https://ergoclean.eu/wp-content/uploads/2024/06/Ergo-Picture-Guide-FI.pdf

EU-ympäristömerkki. Viitattu 16.10.2026. Saatavilla: https://eu-ymparistomerkki.fi

Joutsenmerkki. Viitattu 16.10.2026. Saatavilla: https://joutsenmerkki.fi

Kosmetiikka ja hygieniateollisuus. Viitattu 16.10.2026.Saatavilla: https://kosmetiikkajahygienia.fi/hygienia/ammattipuhtaus/ammattipesuaineiden-piktogrammit/

Mieli. 2025.Viitattu 16.10.2026. Saatavilla: https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/tyossa-jaksamisen-liikennevalot/

Puhtausala ry. 2020. Siivoustyön käsikirja.

Puska, P. & Viinikka, M. 2017. Siistii! Puhtausalan oppikirja. Helsinki: Sanoma Pro.

Suomen standardisoimisliitto SFS, 2010. SF 5967. Puhtausalan sanasto.

TUKES. Kemikaalien varoitusmerkit. Viitattu 16.10.2026. Saatavilla: https://tukes.fi/kemikaalit/clp-luokitus-merkinnat-ja-pakkaaminen/kemikaalien-merkinnat/varoitusmerkit

Työturvallisuuskeskus. Työturvallisuus. Viitattu 16.10.2026. Saatavilla: https://ttk.fi/tyoturvallisuus/

Työturvallisuuskeskus. Työhyvinvointi. Viitattu 16.10.2026. Saatavilla: https://ttk.fi/tyoturvallisuus/tyohyvinvointi/

Kuvat: Pixapay ja tekoäly sekä Careerian kuvapankki.

Oppaan luomisessa on käytetty tekoälyä.

Muistiinpanot

Muistiinpanot

Rahoittaja

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus

CAREERIA